

Asia: VN/27438/2023

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos EU:n datasäädöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin kohtiin:

Seuraamussäätely

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan on mahdollista, että julkisen sektorin toimijalle voitaisiin määrätä seuraamusmaksu datasäädöksen rikkomisesta. Tämäkin tukee käsitystämme siitä, että julkisen toimijan vaikutuksia tulisi vielä tarkastella nykyistä tarkemmin. Lisäksi hallituksen esityksessä perustellaan julkisen toimijan seuraamusmaksuja datasäädöksen kirjauksilla, joiden mukaan datasäädös ei jätä kansallista liikkumavaraa. Suomessa julkiselle sektorille määrättävä seuraamusmaksu on haasteellinen, ja tämän on myös perustuslakivaliokunta tulkintakäytännössään todennut. Katsomme, että viranomaiset tulisi rajata seuraamusmaksukäytännön ulkopuolelle, erityisesti, kun hallituksen esityksessä määritellään seuraamusmaksukäytäntöä myös data-avaruuksien osalta.

Ehdotetun sääntelyn mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä esimerkiksi datan haltijalle (14 §), käyttäjälle (15 §), kolmannelle osapuolelle (17 §), datan vastaanottajalle tai kolmannelle osapuolelle (18 §) sekä data-avaruuksiin osallistuvalla (20 §). Hyvinvointialueiden ja niiden omistamien yhtiöiden roolia suhteessa näihin tulee tarkentaa.

Valvontaviranomaiset ja niiden roolit

Valvontaviranomaisilla tulee olla riittävät resurssit ja asiantuntemus neuvonnan tarjoamiseen myös tämän säädöksen soveltamista koskeviin kysymyksiin. Viime aikoina markkina- ja valvontaviranomaisille ja muille valvontaviranomaisille (esim. TSV) on annettu uusia valvontavelvoitteita. Samalla on huolehdittava siitä, että valvonnan lisäksi ohjeistusta ja neuvontaa on saatavissa.

Verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palveluiden käytöstä tuotettuun dataan kohdistuvat oikeudet ja velvoitteet

Hyviltä tulkitsee lainsäädännön tarkoittavan pääasiassa yrityksiä, jotka asettavat tai ottavat käyttöön datasäädöksen sääntelyn piiriin kuuluvia tuotteita ja palveluita.

Hyvinvointialueilla on käytössä erilaisia IoT-ratkaisuja, jotka tuottavat dataa. Kyse voi olla esimerkiksi erilaisten koneiden toiminnanohjauksesta, tilojen valvontaa liittyvistä laitteista jne. ja osin myös erilaisista mittaukseen käytettävistä laitteista. Hieman epäselväksi jää, missä erilaisissa rooleissa hyvinvointialue tai sen omistama yritys voi toimia suhteessa datasäädökseen ja kansalliseen täydentävään lainsäädäntöön ja mitä oikeuksia tai velvoitteita tähän liittyy. IoT-laitteiden kehittyessä ja muuttuessa on mahdollista, että jatkossa datasäädös tulee koskemaan myös hyvinvointialueita erilaisissa datan haltijan, käyttäjän tai vastaanottajan rooleissa.

Viranomaisiin kohdistuvien vaikutusten osalta hallituksen esitysluonnoksessa on todettu, että datasäädöksellä ja sitä täydentävällä sääntelyllä ei yleisesti arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia julkisen hallinnon tiedonhallintaan. Jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin huomioida, että tilanne voi muuttua ja hyvinvointialueet tarjoavat sote-palveluita monipuolisilla erilaisilla tavoilla, jolloin on syytä arvioida myös vaikutukset hyvinvointialueiden ja niiden omistamien yhtiöiden näkökulmasta.

Julkisen sektorin toimijan pääsy ja käyttöoikeus yksityisen yrityksen hallussa olevaan dataan poikkeuksellisissa tarpeissa

Epäselväksi jää myös kohta, jossa julkinen sektorin elin pyytää datasäädöksen perusteella dataa. Poikkeuksellisia tarpeita ja mahdollisia tietosisältöjä tulisi arvioida vielä lisää ja varmistaa, että julkisen sektorin toimijoilla on ymmärrys mahdollisuuden hyödyntämisestä. Lisäksi tulisi arvioida suhdetta julkisuuslakiin ja asiakirjajulkisuuteen.

Menna Hanna
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy